

27/11

Utrikespolitiken efter kriget

ARVID FREDBERG, känd som författare till "Bakom stälvallen", har i ett stort arbete sökt teckna utrikespolitiken efter världskrigets slut med särskild hänsyn till förhållandet mellan Ryssland och de anglosachsiska staterna (*Tredje gången*. Öst mot väst efter det andra världskriget, Norstedts, 12:50). Större delen av boken består i en saklig, väsentligen kronologiskt uppställd redogörelse för vad som skett. Denna framställning är i det hela förträfflig. Författaren tycks samvetsgrant ha utnyttjat de källor som står till buds; bland annat har vissa ryska tidningar systematiskt genomgått. En svaghet är det enligt min mening att Fredberg i åtskilliga fall stöder sig på uppgifter vilkas ursprung han av naturliga skäl inte närmare kan ange och som följaktligen undandrar sig varje kontroll från läsarens sida; i en översikt av denna elementära art har dylika mer eller mindre sensationella informationer inte något existensberättigande. En svaghet är också att många fakta — särskilt i fråga om den inrikespolitiska utvecklingen — förutsättes vara bekanta, medan andra lika välkända händelser och förhållanden ganska utförligt relateras. Boken får därför sitt värde främst som en klar, välskriven och vederhäftig repetitionskurs för dem som redan är någorlunda väl insatta i ämnet.

I stort sett har författaren avstått från mera ingående analyser och ställningstaganden. Där om är intet att säga. Med tanke på de slutkapitel där Fredberg bryter regeln och ger en resonerande återblick och ett framtidsperspektiv, framstår tvärtom återhållsamheten i övriga delar av arbetet som en förtjänst. Ty dessa diskuterande kapitel är utomordentligt svaga. Man får intrycket att författaren hämningslöst skrivit på, nästan utan att blicka tillbaka på de redan nedkastade satserna. En sådan metod — eller brist på metod — kan vara tilltalande, eller åtminstone tolerabel, om den som biprodukt avsätter briljanta, om också slarviga hugskott. Men det gör den sannerligen inte i detta fall. Det är förvånande att en man med Fredbergs obestridliga intelligens velat släppa från sig dessa ka-

pitel till tryckning. De kan förklaras och i viss mån ursäktas blott på grund av den hast i vilken de uppenbarligen nedskrivits.

På ett par huvudpunkter skall jag söka motivera detta omdöme. För Rysslands framtida politik finns enligt Fredberg tre möjligheter. Ryssarna kan "uppges sin önskan att behärska världen"; de kan hålla på detta mål, men ställa dess förverkligande på en mera avlägsen framtid; de kan slutligen "gripa till svärdet inom en nära framtid". Hela detta sätt att arbeta med strängt fixerade alternativ synes mig tivelaktigt — man beslutar sig inte för att "behärska världen" eller tvärtom —, men den saken skall jag inte gå närmare in på. Låt oss i stället följa det fortsatta resonemanget. En medveten resignation enligt det första alternativet är enligt Fredberg knappast tänkbar, bland annat därför att världen inte under längre tid kommer att stå lika stark emot ryska aktioner, vadan kommunismens aspirationer får tillräcklig uppmuntran för att hållas vid liv. Den andra möjligheten — bevarad världshärskarvilja utan krigisk aktion på kort sikt — är inte heller sannolik, ty tidsfaktorn under de närmaste åren arbetar mot Ryssland — denna synpunkt blir avgörande trots att författaren några rader senare framhåller att "tiden" litet längre fram kanske ånyo kan ställas i rysk tjänst. Redan resonemanget om dessa båda alternativ är alltså inkonsekvent: det första alternativet avvisas med skäl som underkänns när det gäller alternativ nr 2.

Men värre blir det vid det tredje alternativet. Om ryssarna tror att deras läge blir sämre och sämre, är det naturligt om de tillgriper detta alternativ, dvs. inom en nära framtid går till krig. Av detta skäl tror Fredberg på stor krigsrisk under den närmaste tiden. Strax därefter kommer han till samma resultat genom att betona USA:s intresse av ett preventivkrig. "Skall USA då vänta tills Västeuropa upprustat och de amerikanska krafterna ökat? Det kan taga lång tid. Under tiden kunna ryssarna hinna skaffa sig atombomber." Därför är det antagligt att "den nya republikanska administrationen" går mera energiskt fram. Bristen på tankereda är här extrem. Både Ryssland och USA kan dock inte på grund av välförstådda, genom Fredberg klarlagda intressen tänkas önska ett slags preventivkrig.

Diskussionen kring följderna av ett eventuellt krig är lika oskarp. Först talas om att dess utgång är given genom USA:s tekniska överlägsenhet, sedan om att en rysk ockupation av Europa under kort tid kan bli så förödande att "vinnarna i det tredje världskriget skulle bli ryssarna och kommunisterna" och slutligen om att "vi (dvs. västeuropéerna) behöva icke ett ögonblick misströsta om den slutliga utgången".

Alla de tankar Fredberg i dessa sammanhang framför är värda att uppmärksammas och diskuteras. Men vid ståndpunktstagandet måste vanliga krav på logik bevaras. En och annan skribent tycks anse att den osäkra och förvirrade verkligheten kräver ett förvirrat (dynamiskt) tänkande, men dr Fredberg vill säkerligen icke räknas till denna olyckliga kategori.

Herbert Tingsten

Nov. 1 d. 1 k.

6/1